

római kori kelta maradványok terra sigillata töredékek együttesével kerültek elő. A lelőhely minden irányban továbbterjed, biztosra vehető, hogy a szomszédos területeken ugyanígy várhatóak objektumok.

FÜLÖP GYULA

336. Székesfehérvár határa

(Fejér megye) Ő, B

2007. novemberben terepbejárást végeztem Székesfehérváron a Szárazrét és a Gaja-patak között tervezett kereskedelmi gazdasági területen, valamint az Alsóvárosi-rét területén.

Alsóvárosi-rét: A 63. sz. elkerülőút, a komáromi és a veszprémi vasútvonal által határolt úgynevezett „Alsóvárosi-rét” területe korábban a várost körülvevő vizenyős, mocsaras térséghez tartozott. A terület K-i részén egy a környezetéből markáns kiemelkedés területén (elsősorban a sűrűn jelentkező vakondtúrások felszínén) több őskori kerámiatöredéket, valamint egy kovakődarabot találtam. A mintegy féltucatnyi cseréptöredék kb. 150 m átmérőjű körön belül, a domb legmagasabb részén került elő. A kerámialeletek apró, vagy meglehetősen kopott, atipikus oldaltöredékek, rosszul égetett, rossz megtartású cserepek voltak.

Komáromi-vasútra-dűlő: A 63. sz. elkerülő út és a Komárom felé vezető vasút találkozásánál, a vasúttól közvetlenül D-re egy É-D-i irányban hosszan elnyúló keskeny dombhát felszínén bronzkori kerámiatöredékeket gyűjtöttem. A leletanyag zömmel vastag falú oldaltöredékekből állt. Emellett kisebb kő- és tégladarabok, valamint újkori cserepek is hevertek a felszínen. A leletek közepes intenzitással jelentkeztek. A lelőhely egészen a vasút széléig elnyúlik, de úgy tűnik, a vasúton már nem terjed túl.

TAKÁCS KÁROLY

337. Szigetszentmiklós, Felső-Ürge-hegyi-dűlő

(Pest megye) B, Á, Kk

2006. szeptember 28. és december 8., valamint 2007. január 9. és március 2. között megelőző régészeti feltárást folytattunk az ún. Felső-Ürge-hegyi-dűlőben, építendő áruház területén. Az ásatást az M0 autópálya, az autópályáról Csepel felé vezető műút, az Auchan-Sziget áruház előtti füves terület, valamint az áruházhoz vezető műút határolta, tengerszint feletti magassága 102–103 m. A már üzemelő áruház helyén Vicze Magdolna (Matrica Múzeum, Százhalombatta) a Vátia-kultúra urnasírait tárta fel 2002-ben. Ezért alapos okkal lehetett feltételezni, hogy a lelőhely a most beépítendő területre is áthúzódik. A feltárást megkezdése után azonban kiderült, hogy nem a Vátia-kultúra temetőjének további részét, hanem egy eddig ismeretlen bronzkori temetőt és települést, valamint Árpád-, és középkori objektumokat találtunk meg. A kutatott terület nagysága 49 276 m² volt, összesen 716 objektumot bontottunk ki, amelyek

közül 223 volt sír. (Az illusztrációkat lásd a 286–287. oldalon!) Többségük kora bronzkori, a harang alakú edények kultúrájába sorolható, de néhány sírból a nagyrévi kultúra jellegzetes kerámiatípusai is előkerültek. Egy sír az urnamezős kultúra anyagát tartalmazta.

A kora bronzkori sírokat egy erősen erodálódott, ÉK-DNY-i irányban húzódó dombháton találtuk meg. A terület K-i, DK-i részén egy szintén ÉK-DNY-i irányú mélyedés – valószínűleg egykori meder, vízjárta rész – húzódott. Ettől K-re, DK-re bronzkori objektumokat nem találtunk, csak néhány, kevés leletanyagot tartalmazó, valószínűleg középkori árok fordult ott elő. Úgy tűnik, hogy ezen a részen megtaláltuk a temető szélét. A vegyes rítusú temetőben nagy számban fordultak elő a vázas sírok; az összes sír kb. 50%-a csontvázas temetkezés volt. A hamvasztásos temetkezések között a szórt hamvasak voltak a jellemzőek, a hamvakat általában a sírgödör közepére szórták és mellé helyezték az edényeket, egyéb mellékleteket. Több jelképes temetkezést is feltártunk, amelyekben csak a temetkezési mellékleteket találtuk meg, emberi maradványok nem voltak bennük. Mintegy 30 esetben sikerült megfigyelnünk és feltárnunk a harangedényes sírokat övező körárkokat. Az árkok kb. 4–5 m átmérőjűek és 30–40 cm szélesek voltak, vázas és szórt hamvas síroknál egyaránt előfordultak.

A sírok többségébe nagyszámú mellékletet helyeztek. A kerámiamellékletek egy része általános kora bronzkori típus: egyfűlű korsók, fazekak, urnák. Nagy számban kerültek elő a harang alakú edények kultúrájára jellemző edénytípusok: zónás és sávós díszítésű, füles és fül nélküli harangedények, díszített és díszítetlen peremű tálak stb. Az edények mellett jellegzetes mellékletek voltak a kőből készült csuklóvédő lemezek és a pattintott, háromszög alakú nyílhegyek, a félhold alakú, karcolt díszű csontmulették, az átfúrt csontgombok, gyöngyök. A fémleletek közül a réztőröket, alabárdot, árákat, valamint az öt sírból is előkerült, a koponyák környékéről származó aranykarikákat és aranylemezeket kell megemlíteni.

A sírok mellett egy őskori település hulladékgödreit is feltártuk. Egy objektumban a zselízi kultúra, több gödörben az urnamezős kultúra anyagát találtuk meg. A gödrök többségéből viszont csak nagyon kevés lelet – főleg állatcsont, kevés jellegtelen őskori kerámia – került elő, így ezek biztosan nem keltezhetőek sem a korai, sem a késői bronzkorra. Az őskori objektumok mellett feltártunk két Árpád-kori házat, egy kemencebokrót, valamint szintén igen kevés leletet tartalmazó, valószínűleg középkori, karámokat kerítő árkokat is.

A leletanyag a ráckevei Árpád Múzeumba került.

Munkatársak: Herbály Róbert, Kis Attila, Rácz Tibor régészek; Bosnyák Valéria, Deák Gábor, Donka Gergely, Hajdú Károly, Jakucs János, Káplár Ildikó, Kiss Enikő, Kiss László, Liebhaber Réka, Péter Dávid, Sas Alexandra, Szrnka Attila régésztechnikusok; Érdi Benedek, Tóth Károly geodéták; Pál Róbert, Susics Dianna, Szeredi Anna régészhallgatók (SZTE).

PATAY RÓBERT